

Aneboda

Bymiljö, sockencentrum. Kulturmiljö av länsintresse.

Landskapet och dess berättelser

Aneboda är belägen i en svagt kuperad terräng på sluttingen ner mot sjön Stråken. Åkermarken är svagt sammanhållen och omges delvis av betesmarker, men huvudsakligen av barrskog. Bebyggelsen är agrar till sin karaktär men här finns också villor från olika epoker.

Intill kyrkan, som är uppförd i trä och har ett centralt och upphöjt läge, ligger Aneboda forskningsstation, tillhörig Lunds universitets limnologiska institution. Generellt sett är bebyggelsestrukturen glest sammanhållen. I sydväst gränsar Aneboda till naturreservatet "Fiolenområdet", ett sjö- skog- och myr-område.

Att döma av fornlämningarna var stränderna kring Stråken attraktiva redan under sen stenålder/bronsålder för bosättningar. Som bybebyggelse förefaller, åtminstone sett utifrån ortnamnet, dock Aneboda etablerats först under medeltid. Då blev också byn sockencentrum och en kyrka uppfördes på 1340-talet.

Aneboda bestod under medeltid av ett hemman som var anslaget till Växjö hospital. Under 1500-talet betecknades gården som prästgård och senare för lagläsaregård (lagläsare var, förenklat uttryckt, en vikarierande häradshövding). Under en kort period på 1600-talet var gården säteri. Därefter har den varit föremål för ett antal hemmansklyvningar, som bland annat resulterat i de tre gårdarna Södregården, Mellangården och Norrgården.

1899 ersattes den äldre kyrkan med en ny, på grund av befolkningstillväxten, som kom att bli Kronobergs läns yngsta träkyrka. I ett vattendrag strax norr om byn har flera verksamheter med behov av vattenkraft varit etablerade, bland annat har en såg- och mjölkvarn funnits sedan århundraden. Längre nedströms, där Bröderna Johanssons snickerifabrik ligger, etablerad på 1920-talet, ska det tidigare ha legat ett garveri och en såg.

Kulturmiljöns värden

Fornlämningarna består av ett par rösen med hällkistor ifrån stenåldern/bronsåldern. Ett lösfynd av en stenyxa har också gjorts, liksom av en sigillstamp från medeltiden.

1899 togs den nuvarande kyrkan i bruk. Den är uppförd i trä och spånklädd och är länets yngsta träkyrka. Den övriga bebyggelsen i området är i huvudsak traditionella par- och enkelstugor samt ekonomibyggnader av sekelskifteskaraktär.

Andra kulturhistoriskt viktiga byggnader är Bröderna Johanssons snickerifabrik från 1920-talet och kvarnanläggningen vars ålder är oklar, men sannolikt mycket gammal.

Inför framtiden

- Ny bebyggelse bör anpassas till rådande bebyggelsestruktur och lokal byggnadstradition.
- Den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen bör underhållas och vid behov restaureras.